

Arie Storm

EEN DIADEEM
VAN DAUW

2017 Prometheus Amsterdam

I

Mijn vader overleed op een gure en naargeestige nacht in november. Ik zou graag zeggen dat ik erbij was, maar dat is niet zo. Ik lag in bed te slapen. Mijn oudste zus belde ons, Alice en mij, wakker. Ze zei dat het gebeurd was. De dag ervoor was ik nog bij mijn vader geweest. Ik had met hem gesproken. Ik ben geneigd te beweren dat hij daarop had liggen wachten, op dat gesprek met mij, dat dit nog was wat hem aan het leven bond, en dat hij toen dat was afgehandeld de geest gaf. Maar dat weet ik niet. Het zou kunnen. Toch klinkt het me eerlijk gezegd iets te mooi in de oren. Ik weet niet of ik zo belangrijk voor mijn vader was, ook al was ik zijn enige zoon. Mensen willen de dingen vaak te sentimenteel maken.

Ik sprak met mijn zus via de telefoon, de mobiele telefoon van Alice; zelf heb ik geen mobiele telefoon, nooit gehad ook. We spraken af dat ik naar station Amsterdam RAI zou gaan. Daar reed mijn zus met haar man vanuit Den Haag naartoe. Ze zouden me er oppikken en vervolgens zouden we naar Urk rij-

den. Daar woonden mijn ouders de laatste jaren en daar is mijn vader overleden. Alice ging niet mee. Ze zou wel met me meegaan naar de begrafenis, zei ze.

Mijn vader had ik dus op de dag voor zijn sterven nog gesproken. Ik was toen voor het eerst in dat huis in Urk – of op Urk, zoals ze daar zelf zeggen. Mijn moeder was er toen mijn oudste zus, haar man en ik daar aankwamen.

Mijn zus en ik zaten al spoedig achter in het huis; daar lag mijn vader. Naast zijn sterfbed waren jongensboeken van vroeger opgestapeld: *De AFC-ers*, *Jan van Beek*, *Hoe de Katjans op de kostschool van Buikie kwamen*, *De ongelofelijke avonturen van Bram Vingering*. Ik had die boeken vroeger ook allemaal gelezen, op aanraden van mijn vader.

Mijn vader zag er zwak uit, zonder tanden, vreemd mager, met de aarde in zekere zin al in zijn gezicht geworpen, een wit t-shirt aan. Zijn haar, hij had nog veel haar, stond rechtovereind in een kuif. Er hing een beetje een rare geur in de kamer. Het was er benauwd. Er was een raam dat uitkeek op een mistroostig binnenplaatsje. Er viel grijs licht door, de kamer in. Ik zat op een stoel naast de jongensboeken.

Mijn vader leek niet precies te weten wie ik was, een paar keer keek hij argwanend mijn kant op. Eén oog van hem wilde niet meer goed sluiten. Wat het nog griezeliger maakte was dat er voortdurend een minachtend lachje om zijn lippen speelde. In de

hoek van de kamer zat mijn zus. Ze hield zich groot, maar het was duidelijk dat ze eigenlijk wilde uitbarsten in een onbedaarlijk gesnik. Ze bemoeide zich niet met het gesprek tussen mij en mijn vader, als er al sprake was van een gesprek. Af en toe knikte ze me bemoedigend toe. Ik wist niet wat ik tegen mijn vader moest zeggen, ik wist zelfs niet hoe ik hem moest aanspreken. Pa? Papa? Vader? Toch wist ik af en toe iets luchtigs te zeggen. Maar de meeste tijd zweeg ik.

‘Ome Huib,’ zei mijn vader plotseling.

Toen hij dat zei, luid en duidelijk, onderbrak hij in zekere zin zichzelf. Hij was al een tijdje murmelend, grotendeels onverstaanbaar, licht giechelend, bezig geweest met het vertellen van een enigszins onsaamenhangend verhaal over iemand die boven door de kamers sloop en die zelfs de trap afkwam, een soort spookverhaal, of iets met schurken en speurders. Het was alsof hij een gedicht van Hendrik de Vries prevelde, zo’n gedicht over vage angstgevoelens en concrete vreemdelingen die opeens in je kamer staan en je kasten doorzoeken, maar ik wist vrij zeker dat mijn vader nog nooit van Hendrik de Vries had gehoord.

Maar die naam, ome Huib, zei hij opeens heel duidelijk en hij wendde zich tot mij; een ogenblik leek hij weer volstrekt helder. ‘Ome Huib,’ zei hij. ‘Je verloor zelfs van ome Huib. Ome Huib kon helemaal niet dammen. Maar jij verloor van hem.’ Mijn vader

keek me kwaad aan. 'Jij bent één grote teleurstelling voor me geweest,' zei hij.

Mijn vader was al eens eerder doodgegaan, in een roman van mij. Die roman verscheen zo'n tien jaar geleden en heet *Het voelen*. Ik herinner me dat sommige recensenten zich afvroegen of mijn vader wel echt was overleden of dat ik alles had verzonnen. Dat deed er natuurlijk niet toe, het was een roman, maar ik had inderdaad alles verzonnen. Een recensent van *NRC Handelsblad* noemde het jaren na het verschijnen ervan in een bespreking van een ander, nieuw boek van mij, mijn beste boek; het nieuwe boek dat hij besprak vergeleek hij met *Het voelen* en dat pakte niet gunstig uit voor dat nieuwe boek.

Nu ik weer eens in *Het voelen* blader, valt me op hoe accuraat ik daar ben in het beschrijven van wat er door me heen zou gaan als mijn vader echt zou komen te overlijden. In *Het voelen* word ik, net zoals later in werkelijkheid zou gebeuren, opgebeld door mijn oudste zus. Ze valt in het boek met de deur in huis. 'Hij is dood,' zegt ze. 'Hij is vanmiddag volkomen onverwacht overleden. Het ging juist zo goed met hem.' Ik beschrijf vervolgens dat ik aanvankelijk niet goed begrijp over wie ze het heeft en dat ik me afvraag met wie het dan zo slecht is gegaan. Op een gegeven moment heb ik door dat ze het over mijn vader heeft, of liever gezegd over onze vader: haar vader en mijn vader.

'Avondmaaltijd, hartaanval,' zegt mijn zus in *Het voelen*.

Ruim tien jaar later is mijn vader dus echt overleden, en niet in een roman. In werkelijkheid kreeg hij geen hartaanval. Hij is overleden aan de gevolgen van uitgezaaide prostaatkanker. Ik had hem al heel lang niet gezien toen mijn zus me, vroeg in de zomer voorafgaand aan de herfst waarin hij zou doodgaan, belde en me vertelde dat hij ernstig ziek was.

Ik ben naar het ziekenhuis gegaan, toen, alleen, en ook daar zat ik op een gegeven moment aan de rand van zijn bed, zoals ik dat enkele maanden later ook weer zou doen, in dat huis in of op Urk. Niet mijn oudste zus was in het ziekenhuis maar mijn moeder. Het ging heel slecht met mijn vader, dat was duidelijk te zien. Eerlijk gezegd dacht ik toen ik wegging dat hij dáár al zou sterven, in de zomer, in het ziekenhuis. Toen hij uiteindelijk in zijn huis in of op Urk stierf, ging hij voor mijn gevoel voor de zoveelste keer dood. Je zou kunnen zeggen dat ik er al behoorlijk aan gewend was geraakt. Je zou ook kunnen zeggen dat het helemaal niet zo duidelijk is op welk moment je nu eigenlijk precies doodgaat.

Ik had, dat is inmiddels misschien wel duidelijk maar toch vermeld ik het nog even, geen goede band met mijn vader. Ik was niet volledig van slag door het feit dat hij zo ziek was. En ook toen hij een paar maanden later doodging, meende ik mezelf goed te beheersen, dacht ik alles onder controle te hebben.

Ik blader door *Het voelen* en zie dat ik daar soms zinnen cursief heb gezet. Het is alsof ik onder de

normale wereld een schaduwwereld heb geprobeerd te creëren, een cursieve wereld, een waarin alles op losse schroeven staat, een wereld vol magie, een spookachtige omgeving. Enkele van die zinnen luiden: ‘Het is nog niet voorbij. Het is nog lang niet voorbij. Het is nooit voorbij.’

En dit staat ook in *Het voelen*: ‘Ik schrijf. Ik tik op het toetsenbord van de computer en ik vertel over het nabije verleden, het zeer nabije verleden. Ik schrijf erover alsof het allemaal lang geleden is gebeurd, terwijl ik in werkelijkheid schrijf over iets wat nog steeds aan de gang is. Ik schrijf over een wond die nog lang niet is geheeld.’

Ik had mijn vader dus al dood laten gaan, of me in elk geval voorgesteld hoe dat was, maar dat was in een roman geweest, *fictie*. Familieleden komen en gaan in mijn boeken, en niet altijd tot hun genoegen, het is maar net hoe het schikt. Zo komen er altijd drie zussen in mijn werk voor, twee gezonde en een zelfmoordnares. In werkelijkheid heb ik geen zus die zelfmoord heeft gepleegd en evenmin heeft ze, voor zover ik weet, plannen in die richting. Het is juist een zeer stabiele zus, mijn oudste zus, ze staat nuchter in het leven, al leek ze dan in huilen uit te willen barsten toen we samen aan het sterfbed van mijn vader zaten.

Je zou kunnen zeggen dat ik misschien altijd maar wat doe in mijn boeken. Het heeft niet te maken met het met iets of iemand willen afrekenen of met

wraak, denk ik. Maar ik weet niet zeker in hoeverre ik mezelf op dat punt kan vertrouwen. Ik zeg vaak dat ik een schaduwfamilie creëer, net zoals J.D. Salinger deed met zijn familie Glass, en dat de mensen in mijn boeken meestal gebaseerd zijn op echte mensen, maar dat ze vervolgens een ander, eigen leven gaan leiden en dat ik dat leven vaak verwar met hun echte leven, en dat ik dus op een gegeven moment niet meer precies weet wat er wel of niet echt gebeurd is. Ik doe dat om me de werkelijkheid zo goed mogelijk van het lijf te houden, zeg ik als mensen er toch op door blijven gaan, zo veel mensen zijn dat trouwens niet, want ik spreek haast nooit iemand, maar goed, soms word ik geïnterviewd en dan gaat het wel eens over dat soort zaken. En waarom ik dat dan weer wil, de werkelijkheid van mijn lijf houden, weet ik eigenlijk niet. Ik heb eigenlijk helemaal niet zoveel te klagen over de werkelijkheid. Ik heb eigenlijk niets tegen de werkelijkheid. Maar eerlijk gezegd kan het me niets schelen wat mensen vinden.

Wat niet te ontkennen valt is dat ik in het echte leven wel altijd volledig van slag ben door de dood. De dood is niet iets waar ik gemakkelijk overheen stap of waar ik gezellig over kan doen. De dood vervult me niet zozeer met vrees, als wel met afkeer. Ik herinner me de slotzin van een zogeheten requiemroman van een schrijver die enkele jaren geleden zijn zoon heeft verloren; die jongen was het slachtoffer geweest van een verkeersongeluk. Hij was nog

net geen tweeëntwintig. Ik ken de schrijver en ik kende zijn zoon: het was een aardige, leuke jongen. De slotzin van die requiemroman luidt als volgt: 'Ja, ik geloof echt dat de doden een bepaalde energie voor ons achterlaten.' Daarna is het boek af. Er komt niets meer. Maar er is een opening geboden.

Misschien moet ik dat ook maar doen, overweeg ik terwijl ik nog altijd in *Het voelen* blader, een opening forceren. Op zoek gaan naar die energie die is achtergelaten. Maar ik weet nu al dat dit nergens op zal uitdraaien. Ik merk niets van wat voor energie dan ook die er voor me is achtergelaten, er zijn geen wolken waarop overledenen zitten die naar me gluren en er lopen evenmin schimmen door mijn huis.

Ik denk vaak aan de openingszin van een kort verhaal van Saul Bellow: 'Wat moet je met de dood – in dit geval: de dood van een oude vader?' Ik denk aan deze zin omdat ik het een mooie zin vind, niet omdat ik een vadercomplex heb.

Zo oud is mijn vader overigens niet geworden; hij is gestorven op zesenzeventigjarige leeftijd. Ik had altijd begrepen dat de mannen in mijn familie tachtig werden. Dat idee moet ik nu overboord gooien.